

När Beethoven mötte Alf Hambe och tangons Ástor Piazzola

Vad har en döv tysk pianist, en ordmålare från halländska Steninge och en tangoförnyare från Mar del Plata i Argentina gemensamt?
Ludwig van Beethoven, Alf Hambe och Ástor Piazzola...

Harö Krog & Bar, förstås.

Det var här vid Kungsholms strand dom tre möttes i fredags kväll i ett fullsatt Nordens Ljus Galleri. Samordnare på mötet var Saphir-kvartetten – med hjälp av Ivy Bretons Molom-röst.

Kvällens tre huvudpersoner, period för period:

Första perioden: Ludwig van Beethoven.

Konserten inleddes med en av Beethovens sena stråkkvartetter, första satsen ur *Opus 127, Ess-dur*. När den skrevs hade Beethoven varit stendöv i flera år och kunde inte uppfatta en ton. Dessutom hade han börjat plågas av nya sjukdomar och den leversjukdom, som skulle ända hans liv 26 mars 1827, hade börjat pocka på uppmärksamhet.

I november 1822 hade Beethoven fått ett brev från furst Nikolaj Golitsin i Petersburg med en beställning på två eller tre stråkkvartetter till ett pris som komponisten själv kunde bestämma. Beethoven tackade ja och begärde 50 dukater per kvartett.

Men det tog sin tid. Sin senaste stråkkvartett – *nr 11, opus 95 i f-moll* – hade Beethoven skrivit 1810 och nu slog han in på en helt ny väg. Utan respekt för den traditionella indelningen i fyra satser, och själva sonatformen sprängde han i stycken. Formen blev nu bara en nödvändig yttre ram.

Det tog över två år innan Beethoven kunde leverera den första kvartetten, just denna opus 127 vars första sats vi fick höra i fredags.

6 mars 1825 fick den sitt uruppförande av Schuppanzigh-kvartetten.

Ingen succé. Beethoven själv blev sur, anklagade Ignaz Schuppanzigh för att ha förstört hans musik, och en kritiker skrev: ”Knappast någon av åhörarna, varken professionella eller amatörer, förstod någont av Beethovens nya kvartett.”

Men det skulle bli bättre. En tid senare framfördes kvartetten igen, då under professor Joseph Böhms ledning, och bifallet var stort.

Liksom här på Harö Krog & Bar där det var Saphir-kvartetten som framförde stycket. Det vill säga de tre violinisterna Torsten Nilsson, Annette Maxe och Colleen Vinthagen samt Elisabeth Lysell, cello.

Andra perioden: Alf Hambe.

Samma stråkkvartett bakom men nu med Ivy Breton vid mikrofonen. Vaxholms-Ivy både berättar och sjunger.

Det blir många sånger ur 88-årige Hambes digra visskatt: ”*Visa i Molom*” (1965), ”*Kajsas udde*” (1966), ”*Gröne greven*” (1967) och några till – bland annat en som handlade om ”*De fyra vindarnas hus*” i någon syditaliensk stad – om jag rnu ätt fattade allt från innersta baren.

”*Visa i Molom*” är ju något av Alf Hambes signaturmelodi, och Molom är den plats i gränslandet mellan fantasin och verkligheten där man i hans värld ”kan vandra mol allena”; i det innersta av Människodalen.

”*Stjärnor i skelom, dulom, delom. Vind går i felom spelom!*”

Kajsas udde däremot, det har han varit noga med att påpeka, finns i verkligheten i sjön Racken utanför Arvika.

Tredje perioden: Astor Piazzola.

Återigen Saphir-kvartetten och veteranen Torsten Nilsson – uppvuxen i ett spelmanshem i Havdhem på Gotland, sex mil söder om Visby, men också med erfarenhet från tio år i Helsingborgs symfoniorkester och 25 år i Sveriges Radios symfoniorkester – börjar med att berätta om denne tangos förnyare.

Astor Piazzola föddes av italienska föräldrar 1921 i Argentina men tillbringade stora delar av sin uppväxt i New York, där han tidigt kom i kontakt med jazzen. Av denna kombination (tango och jazz) skapade han så småningom sin egen musikstil, *tango nuevo* (ny tango). Från jazzen hämtade han bland annat en mer avancerad harmonik och dissonans.

Det var inte särskilt populärt hemma i Argentina men efter stormande succé i både Nordamerika och Europa blev han accepterad även i hemlandet. Piazzolas insats för spridningen av tangon i världen kan inte överskattas.

Denna kväll får vi som avslutning lyssna till hans "*Tango ballet*" för stråkkvartett, och det dröjer inte många takter innan man upptäcker den där dissonansen.

Mer jazz än tango. Knappast dansbart – men det var väl inte heller meningen. Istället njutbart.

Vi avslutar kvällen med gemensam middag, en trappa upp i Harö Krog.

Fisksoppa eller fläskfilé – och sen vandrar vi ut i den grå natten och tänker på Alf Hambes senaste bok, den kom tidigare i år: "*Stjärnorna blommar om natten*".

I Stockholm? I november 2019?

Knappast. Livet kan vara härligt ändå.

Tycker LASSE SANDLIN